Gæði og mikilvægi menntunar og rannsókna

Samstarfsáætlun Norrænu ráðherranefndarinnar um menntamál og rannsóknir (MR-U) frá og með árinu 2015

Gæði og mikilvægi menntunar og rannsókna

Samstarfsáætlun Norrænu ráðherranefndarinnar um
menntamál og rannsóknir (MR-U) frá og með árinu 2015

ISBN 978-92-893-4207-0 (PRINT)

ISBN 978-92-893-4208-7 (PDF)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2015-758>

ANP 2015:758

© Norræna ráðherranefndin 2015

Umbrot: Gitte Wejnold

Kápumynd: Norden.org

Ljósmyndir: Norden.org, Signelements.com

Prentun: Rosendahls-Schultz Grafisk

Upplag: 100

Leturgerð: Meta LF

Pappír: Munken Polar

Printed in Denmark

www.norden.org/nordpub

Norrænt samstarf

Norræna samstarfið er eitt umfangsmesta svæðasamstarf í heiminum. Samstarfið nær til Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands.

Norræna samstarfið er pólitískt, efnahagslegt og menningarlegt og skiptir miklu í evrópsku og alþjóðlegu samstarfi. Í norrænu samstarfi er unnið að því að styrkja stöðu Norðurlanda í sterkri Evrópu.

Með norrænu samstarfi er unnið að því að efla norræna og svæðisbundna hagsmuni í alþjóðlegu umhverfi. Sameiginleg gildi landanna styrkja stöðu Norðurlanda og skipa þeim meðal þeirra svæða í heiminum þar sem nýsköpun og samkeppnishæfni er mest.

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Sími (+45) 3396 0200

www.norden.org

Gæði og mikilvægi menntunar og rannsókna

Samstarfsáætlun Norrænu ráðherranefndarinnar um
menntamál og rannsóknir (MR-U) frá og með árinu 2015

Formáli

Samstarf Norðurlandanna hefur löngum byggst á trausti og sameiginlegum gildum á við lýðræði, mannréttindi og sjálfbærni. Norræna ráðherranefndin hefur í árána rás verið formlegur samstarfsvettvangur sem stjórnvöld hafa nýtt til að skapa samlegðaráhrif og skiptast á lausnum á ýmsum sviðum í þágu almennings á Norðurlöndum. Nú er hafið umfangsmikið nútímavæðingarferli hjá Norrænu ráðherranefndinni í því skyni að hleypa nýju lífi í samstarfið og stuðla að því að Norðurlöndin verði sýnilegur og opinn vettvangur nýsköpunar og án stjórnsýsluhindrana. Þetta er gert á sama tíma og velferðarsamfélög Norðurlanda standa frammi fyrir viðfangsefnum sem markast af heimsvæðingu og efnahagskreppu, breyttri aldurssamsetningu almennings ásamt stöðu loftslags- og orkumála.

Framtíðarsýn norræns samstarfs um menntamál og rannsóknir byggist á því að Norðurlöndin verði enn sem fyrr forystusvæði á sviði þekkingar og velferðar. Markmið samstarfsins er að skapa vel starfandi mennta- og rannsóknasamfélag á Norðurlöndum. Þær þjóðir sem byggja Norðurlöndin eru nánar, landfræðilega, sögulega og menningarlega. Menntakerfi landanna eru

um margt lík og viðfangsefnin hin sömu. Samstarf landanna skilar betri árangri en ef löndin standa ein – stofnunum jafnt og almenningi til gagns og gleði.

Samstarfsáætlun Norrænu ráðherra- nefndarinnar um menntamál og rannsóknir (MR-U) markar stefnu í ráðherrasamstarfi á sviðum menntamála, rannsókna, tungumála og upplýsingatækni frá og með árinu 2015. Takmarkið með áætluninni er að brýna áherslur og markmið samstarfsins en það ræðst af þeim pólitísku áherslum sem eru ofarlega á baugi í löndunum sem og á Álandseyjum, í Færeyjum og á Grænlandi. Í áætluninni er lýst þeim meginþráðum sem ráðherrarnir vilja beina sjónum að og inniheldur hún því ekki tæmandi yfirlit yfir öll forgangsmál ráðherranefndarinnar (MR-U). Ráðherranefndin mun ræða og endurskoða samstarfsáætlunina reglulega með hliðsjón af nýjum pólitískum áherslum. Á þann hátt er stefnt að því að styðja áframhaldandi þróun á samstarfi og samstarfsleiðum ráðherranefndarinnar á sviði menntamála og rannsókna. Áætluninni fylgir listi yfir verkefni og aðgerðir sem notaðar verður í innra starfi ráðherranefndarinnar (MR-U).

Helstu þættir á sviði menntamála

Norrænt samstarf um menntamál nær til leikskóla, grunnskóla, framhaldsskóla, fullorðinsfræðslu og alþýðufræðslu, auk æðri menntunar.

Í norrænu samstarfi um menntun aldurs-
hópsins 0–18 ára og fullorðinsfræðslu
er áhersla lögð á að auka gæði í
leikskólum, kennslu og menntun.

Markmiðið er að þróa menntun í góðu
námsumhverfi sem stuðlar að því að öll
börn og ungmenni, drengir og stúlkur,
geti þróað andlega og líkamlega færni
sína jafnframt því að dregið verði úr
áhrifum félagslegrar stöðu þeirra og
að öll fái þau tækifæri til að læra og
þroskast alla ævi. Helstu þættir sem
unnið verður að:

1. auka grunnfærni og þekkingu barna,
ungmenna og fullorðinna, drengja og
stúlkna /kvenna og karla með því að

- efla samstarf um þekkingu
og greiningu á mikilvægum
viðfangsefnum á sviði menntunar
fyrir aldurshópin 0-18 ára og
fullorðinsfræðslu;

- stuðla að þróun menntunar á
Norðurlöndum með aukinni áherslu á
stjórnun, forystu og umbætur;
- styðja við þróun á og notkun
nýrra kennslu- og námsaðferða,
til dæmis með aukinni áherslu á
frumkvöðlastarf, hugvit og nýsköpun
ásamt flutningi gagna á stafrænt
form;

2. auðvelda umskipti milli menntastiga
og milli skóla og vinnumarkaðar;

3. auka námstækifæri ungmenna og
fullorðinna, meðal annars með því
að hvetja fleiri ungmenni til að ljúka
starfsnámi;

4. auka virðingu fyrir starfsmenntun og
bæta námsumhverfi á vinnustöðum fyrir
ungmenni og fullorðna.

Samstarf á sviði æðri menntunar tekur
mið af aukinni alþjóðasamkeppni þar
sem brýnt er að greina styrkleikasvið
og auka hreyfanleika innan þekkingar-
geirans. Helstu þættir sem unnið verður
að:

5. hvetja til aukins samstarfs um skipulag og uppbyggingu æðri menntastofnana á Norðurlöndum, til að mynda á þröngum fræðasviðum og þróa norrænu meistaranámsáætlunina enn frekar;

6. vekja athygli á æðri menntun með því að styðja við samstarf um gæðakerfi, til dæmis þar sem löndin skiptast á reynslu af þróun gæðamatskerfa á tilteknum sviðum.

Tveir þættir eiga við um allt námsferlið:

7. Eflt samstarf um kennaramenntun, kennarastarfið sem og endur- og framhaldsmenntun kennara, þannig að samstarfið spanni allt ferli kennaramenntunar.

8. Aukin samkeppnishæfni norrænna menntastofnana á alþjóðamarkaði, til dæmis með því að kanna forsendur fyrir kynningu á menntun á Norðurlöndum á alþjóðavettvangi og eftirspurn eftir henni.

Helstu þættir á sviði rannsókna

Þekking byggð á vísindalegum grunni er mikilvæg forsenda þess að hægt sé að skapa hagvöxt og takast á við ýmis samfélagsleg viðfangsefni. Þróað norrænt samstarf um rannsóknir eykur gæði og áhrif þeirra. Samstarfið skapar einnig virðisauka fyrir rannsóknarstofnanir og löndin vegna þess að sparnaður næst í útgjöldum og líkur aukast á því að hljóta rannsóknastyrki úr áætlunum og verkefnum Evrópusambandsins.

Ráðherranefndin (MR-U) vill stuðla að því að Norðurlöndin verði forystusvæði í heiminum á sviði þekkingar með eftirtalda þætti að leiðarljósi:

1. að styðja við þverfaglegt rannsóknasamstarf milli stofnana í löndunum og norrænna stofnana sem fjármagna rannsóknir;

2. að efla samstarf um rannsóknir á hugsanlegum öndvegisrannsóknasviðum, þar á meðal mikilvægum stefnumótandi sviðum þar sem þörf er á sameiginlegum aðgerðum Norðurlandanna til þess að byggja upp og styrkja færni á sviði rannsókna og menntunar sem er á heimsmælikvarða;

3. að efla samstarf um og samnýtingu á innviðum rannsókna á Norðurlöndum.

Háþróað norrænt rannsóknasamstarf getur ennfremur skapað nýja þekkingu á forgangssviðum ráðherranefndarinnar (MR-U), til dæmis hvað varðar menntamál, norræn tungumál og tungumálasamskipti.

Helstu þættir í tungumálasamstarfi

Í norrænu tungumálasamstarfi er áhersla lögð á þróun sameiginlegra gilda sem leynast í tungumála- og menningarsamsemd Norðurlandabúa og ennfremur að beina sjónum að svonefndri samhlíða tungumálanotkun þar sem helstu þættir eru að:

1. auka gagnkvæman tungumálaskilning barna og ungmenna á dönsku, norsku og sænsku, meðal annars með því að efla skilning á dönsku, norsku og sænsku talmáli;
2. löndin fylgi fast eftir Yfirlýsingunni um málstefnu Norðurlanda.

Helstu þættir í samstarfi um upplýsingatækni

Norrænt samstarf á sviði upplýsingatækni miðar að því að auðvelda einstaklingum og fyrirtækjum á Norðurlöndum að færa sig á milli landa og ennfremur að auka gæði stafrænnar þjónustu opinberra yfirvalda á Norðurlöndum.

Samstarfsleiðir

Ráðherranefndin (MR-U) hefur löngum átt öflugt og uppbyggilegt samstarf um viðfangsefni og aðgerðir sem þjóna sameiginlegum hagsmunum landanna á sviði menntamála og rannsókna. Þeir þættir sem ráðherranefndin (MR-U) mun eiga samstarf um til lengri tíma litið eru:

Menntunar- og tengslanetaáætlanir:

- Nordplus,
- Norræna meistaranámsáætlunin (NMP),
- Norræna tengslanetið um fullorðinsfræðslu (NVL),
- Samhæfing á norrænu tungumálasamstarfi (NOSK).

NordForsk

Samstarfsstofnanirnar fimm:

- Norræna kjarneðlisfræðistofnunin (NORDITA),
- Norræna sjóréttarstofnunin (NIFS),
- Norræna stofnunin um Asíurannsóknir (NIAS),
- Norræna eldfjallasetrið (NORDVULK)
- Norræna Samastofnunin (NSI),

Tímabundnir vinnuhópar og verkefni

Norrænn vettvangur fyrir miðlun reynslu og þekkingar, menntun og gagnkvæma hvatningu.

Norrænir samningar:

- Samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um rétt norrænna ríkisborgara til að nota eigin tungu í öðru norrænu landi (Tungumálasáttmálinn),
- Yfirlýsing um málstefnu Norðurlanda (Tungumálayfirlýsingin),
- Samningur milli Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar um aðgang að æðri menntun,
- Viðurkenning á vitnisburði um æðri menntun – „Reykjavíkuryfirlýsingin“,
- Samningur milli Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar um norrænt menntunar-samfélag á framhaldsskólastigi.

Rannsóknir, greiningar, úttektir, mat o.þ.h.

Samstarf og samráð við norræn samtök og stofnanir á verkswiði ráðherranefndarinnar (MR-U)

Mörg verkefni verða best leyst í samstarfi ýmissa fagráðherranefnda, en ráðherranefndin (MR-U) á samstarf við aðrar ráðherranefndir um nánari útfærslu á þverfaglegum viðfangsefnum, áætlunum og stefnumótunum. Samstarfið á meðal annars við um eftirfarandi áætlanir:

- Sjálfbæra norræna velferð (HVN)
- Menntun og rannsóknir á sviði græns hagvaxtar
- Norræna samstarfsáætlun um jafnréttismál 2015–2018
- Framkvæmdaáætlun fyrir norrænt samstarf um málefni fatlaðra 2015–2017
- Stefnu í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum
- Norræna áætlun um sjálfbæra þróun
- Stefnumótun og framkvæmdaáætlun um frjálsa för innan Norðurlandanna 2014–2017 (samstarf um afnám stjórnsýsluhindrana).

Ráðherranefndin (MR-U) á samstarf við ýmsar svæðisbundnar og alþjóðlegar stofnanir um verkefni og sóknarfæri sem þjóna sameiginlegum hagsmunum aðila.

Lokaorð

Markhópur áætlunarinnar er ráðherranefndin (MR-U) og allir sem starfa á hennar vegum við að hrinda markmiðum norræns samstarfs á sviði menntamála og rannsókna í framkvæmd.

Norræna ráðherranefndin leggur áherslu á að áætlunin gagnist öllum sem málið varðar sem leiðarljós í samstarfinu í framtíðinni.

norden

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

www.norden.org

ANP 2015:758

ISBN 978-92-893-4207-0 (PRINT)

ISBN 978-92-893-4208-7 (PDF)